

Komplexná správa o stave realizácie Stratégie rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike v rokoch 2013 – 2018

Stratégia rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike v rokoch 2013 – 2018 (ďalej len „stratégia“) je informatívny materiál z 3.apríla 2013 z uznesenia vlády SR č. 147/2013, ktorý nastavuje ciele rozvoja múzeí a galérií, ktoré sú zapísané v Registri múzeí a galérií Slovenskej republiky (ďalej len „register“). Na základe tohto uznesenia bola spracovaná komplexná správa o stave realizácie stratégie (ďalej len „správa“). Správa bola vypracovaná na základe podkladov, ktoré boli ministerstvu kultúry predložené múzeami a galériou v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti, ústrednými orgánmi štátnej správy, vyššími územnými celkami a hlavným mestom Slovenskej republiky Bratislava, ktoré majú vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti múzeá a galérie (celkom zo 78 organizácií – 17 zriaďovateľov). Pre lepší prehľad konkrétnych organizácií a ich zriaďovateľov bola pripojená k materiálu prehľadná tabuľka s plnými názvami všetkých organizácií a zriaďovateľov spolu so zadanými skratkami, ktoré sú používané v celom materiáli (príloha č. 1). Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (ďalej len „MKSR“) spracovalo vyhodnotenie plnenia stratégie chronologicky podľa zadaných cieľov nastavených v roku 2013. Podrobný rozpis plnenia cieľov tejto stratégie podľa jednotlivých zriaďovateľov je uvedený v prílohe č. 5 tejto správy. Rozpis dodržiava sled podľa jednotlivých zriaďovateľov, opakujúci sa v rámci každého cieľa. Súčasťou zhodnotenia stratégie je uvedenie cieľa a stavu jeho plnenia v percentách (viď príloha č. 3 – percentuálne plnenie cieľov za jednotlivých zriaďovateľov).

Stručné hodnotenie vrátane krátkeho komentára k jednotlivým cieľom a stav ich plnenia je štruktúrovaný v správe v troch kategóriách:

1. kategória: plnenie cieľa na 71–100% – cieľ splnený,
2. kategória: plnenie cieľa na 51–70% – cieľ splnený čiastočne,
3. kategória: plnenie cieľa na 0–50% – cieľ nesplnený, resp. splnený nedostatočne.

Hodnotenie plnenia jednotlivých cieľov organizáciami v zriaďovateľskej pôsobnosti MKSR je hlavným predmetom odpočtu stratégie (údaje celkom z 11 organizácií viď v prílohe č. 1). Pre ostatné múzeá a galérie v pôsobnosti iných ministerstiev a samosprávy má stratégia len odporúčací charakter. Hodnotenie plnenia stratégie za ministerstvo kultúry je uvádzané v porovnaní s priemerným plnením tých istých cieľov ostatnými zriaďovateľmi a s krátkym komentárom.

1. Vedecko-výskumná činnosť múzeí a galérií

Cieľ 1.1

Zostaviť plány vedecko-výskumnej činnosti múzea a galérie s cieľom efektívne aplikovať systémové zmeny v oblasti organizácie vedecko-výskumnej činnosti v múzeu a galérii s pravidelnou aktualizáciou.

Priemerné plnenie cieľa v rámci všetkých organizácií, ktoré sa zúčastnili odpočtu bolo na 87%. Organizácie MKSR cieľ splnili nadpriemerne. Cieľ bol napriek jednotlivým absenciám plánov v organizáciách aktualizovaný vo všetkých organizáciách. Z dôvodov personálnych zmien sa cieľ nenapĺňal dostatočne len v MMTK a v MČK nebol splnený. Zostavenie plánu bolo do roku 2015 jednou z hlavných podmienok pre splnenie požiadaviek na získanie finančnej podpory projektov z dotačného systému MKSR.

Cieľ 1.2

Vytvárať podmienky na výkon vedecko-výskumnej činnosti múzeí a galérií, ktorá bude realizovaná v súlade s odborným zameraním, špecializáciou a plánom vedecko-výskumnej činnosti múzea a galérie (vrátane podpory plánovaných primárnych terénnych výskumov zameraných na nadobúdanie zbierkových predmetov).

Na 100% plnilo cieľ až 13 zriaďovateľov, čo je pre oblasť výskumu v rezortných múzeách a galérii výrazne dobrá správa. Priemerné plnenie za všetky organizácie bolo 93%, organizácie MKSR plnili cieľ približne na 91%. Podmienky na výkon vedeckej činnosti boli v inštitúciách ministerstva relatívne vhodné. Tento trend je potrebné aj naďalej podporovať. Chýbalo však lepšie personálne zázemie inštitúcií a to čo do počtu, tak aj do odbornosti jednotlivých zamestnancov. Cieľ sa napríklad v LHM napriek počiatočným nevyhovujúcim podmienkam na výkon vedeckovýskumnej činnosti v priebehu sledovaného obdobia podarilo výrazne zlepšiť.

Cieľ 1.3

Štandardizovať výkon vedecko-výskumnej činnosti a pripraviť podmienky na získanie spôsobilosti na vykonávanie výskumu a vývoja podľa zákona o štátnej podpore výskumu a vývoja.

Organizácie MKSR plnili cieľ na 72%, čo je výrazne nad jeho priemerným plnením – 25%. Na 100% plnili uvedený cieľ len dvaja zriaďovatelia (Ministerstvo obrany SR a Ministerstvo hospodárstva SR, ktoré spravujú jednu organizáciu tohto typu). Z organizácií MKSR nedisponujú osvedčením na výkon vedecko-výskumnej činnosti tri inštitúcie, ale v priebehu sledovaného obdobia sa podarilo získať podmienky na osvedčenie o spôsobilosti až šiestim organizáciám. V rámci príprav na výkon tejto činnosti je to pomerne pozitívny jav. Okrem toho s osvedčením súvisela (do roku 2015) aj možnosť získať dotácie na konkrétne vedecko-výskumné projekty. Tri organizácie vôbec neprejavili záujem v tomto smere pomôcť svojim inštitúciám. Nemalo a ani nepodalo žiadosť o osvedčenie MČK, dve múzeá SNK a MLUV. Dá sa to považovať za plytvanie odborne zdatným personálom.

Cieľ 1.4

Zintenzívniť propagáciu možnosti ďalšieho zvyšovania kvalifikácie vedeckých zamestnancov a hodnotenia ich tvorivej spôsobilosti a v múzeách a galériách vytvoriť podmienky na získanie vyššieho vedeckého kvalifikačného stupňa zamestnancami múzeí a galérií, ktorí sa venujú vedecko-výskumnej činnosti.

MKSR napĺňalo tento cieľ len na 45%, aj keď priemerné plnenie za všetky organizácie bolo tiež relatívne nízke 59%. Dobrou správou je, že v organizáciách ôsmych zriaďovateľov si zvyšovali zamestnanci kvalifikáciu vo vedeckých odboroch. STM ako jedna z rozsiahlejších organizácií, napríklad považuje za prekážku neplnenia uvedeného cieľa nedostatok príležitostí na ďalšie vzdelávanie korešpondujúce so špecializáciou múzea a vekový priemer odborných zamestnancov. Motiváciou svojich zamestnancov k ďalšiemu zvyšovaniu kvalifikácie aj poskytovaním študijného voľna, organizácie vytvárajú obojstranne výhodný benefit. Inštitúciám môže zvýšenie hodnoty vedecko-výskumných výstupov dopomôcť výrazne aj finančne, preto je tento cieľ nutné naďalej podporovať.

Cieľ 1.5

V rámci dotačného systému Ministerstvo kultúry SR (ďalej len „ministerstvo kultúry“) nastaví priority podpory a zabezpečí finančné krytie projektov zameraných na výskum, ktorý bude realizovaný v súlade so zameraním a špecializáciou múzea a galérie a bude v súlade s plánmi vedecko-výskumnej činnosti múzea a galérie.

Cieľ 1.6

V rámci dotačného systému ministerstvo kultúry nastaví priority podpory a zabezpečí finančné krytie projektov zameraných na: – prezentáciu výstupov vedecko-výskumnej činnosti prostredníctvom najmä publikačnej, edičnej činnosti, – prezentáciu získaných poznatkov z naplánovaných vedecko-výskumných úloh na odborných podujatiach (konferenciách, seminároch a pod.).

MKSR plnilo tento cieľ v rámci Dotačného systému (do roku 2015) a prostredníctvom FPU. V roku 2013 poskytlo ministerstvo dotácie aj na vedu a výskum v rámci podprogramu 2.2 vo výške 323 500 € a odvtedy sa čiastka každoročne navyšovala. V roku 2016 boli podporené projekty cez FPU v celkovej výške 309 800 € v rámci podprogramu 6.2.2 a až do roku 2018 tiež každoročne stúpala. Jednotlivé projekty v rámci podprogramov sú síce ťažko identifikovateľné a rozpoznateľné, ale na druhej strane sú úzko previazané práve s inými aktivitami organizácií, ako je prezentačná a publikačná činnosť. (Presné údaje sú uvedené v tabuľke prílohy č. 2 materiálu.)

Cieľ 1.7

Podporovať medziinštitucionálnu spoluprácu zameranú na: a) odborné ošetrovanie zbierkových predmetov (skúmanie postupov a metód pri odbornom ošetrovaní zbierkových predmetov) – spolupráca múzeí a galérií s vedeckými a akademickými inštitúciami s cieľom získavania nových poznatkov a výmeny informácií o možnostiach využívania nových technológií pri odbornom ošetrovaní zbierkových predmetov, b) skúmanie postupov a metód digitalizácie zbierkových predmetov s cieľom zdokonaľovania systémov digitalizovania v spolupráci s vedeckými a akademickými inštitúciami.

Organizácie MKSR splnili cieľ takmer na 82% čo je nad priemerom v rámci systému múzeí a galérií na Slovensku. Organizácie až siedmich zriaďovateľov samosprávy dokázali naplniť cieľ na 100%. V rámci uvedeného cieľa hralo MKSR ako zriaďovateľ dvoch metodických organizácií (SNM a SNG) rolu hlavného partnera ostatným organizáciám v oblasti výskumu reštaurovania a odborného ošetrovania zbierkových predmetov. Inštitúcie v rámci rezortu

medzi sebou úzko spolupracujú a úspešne si vymieňajú informácie ohľadom ošetrovania zbierkových predmetov.

Podrobné plnenie cieľa č. 1 v rámci MKSR ale aj ostatných zriaďovateľov múzeí a galérií ako sú štátne orgány a samospráva je detailne rozpísané v prílohe č. 5 materiálu (na str. 1 – 22). Percentuálne plnenie cieľa č. 1 a jeho podcieľov je podľa jednotlivých zriaďovateľov uvedené v prehľadnej tabuľke prílohy č. 3.

2. Odborná ochrana zbierkových predmetov a zlepšenie ochrany a bezpečnosti budov a priestorov, v ktorých sú uložené a uchovávané zbierkové predmety

Cieľ 2.1

Zostaviť plán odborného ošetrovania zbierkových predmetov (vrátane objektov v múzeách v prírode) s cieľom efektívne aplikovať systémové zmeny v oblasti organizácie odborného ošetrovania zbierok v múzeu a galérii s pravidelnou aktualizáciou.

Organizácie MKSR aj ostatných zriaďovateľov splnili tento cieľ (priemer plnenia tohto cieľa bolo 82%). V rámci získavania finančných prostriedkov na odborné reštaurovanie, konzervovanie a preparáciu zbierkových predmetov z dotácií bolo zostavenie plánu takejto ochrany zbierok jednou z najdôležitejších podmienok pre registrované múzeá a galérie (do roku 2015 aj pre organizácie v pôsobnosti ústredných orgánov štátnej správy). Okrem toho je veľmi dôležité systematicky a plánovane riadiť reštaurovanie a obnovu zbierkového materiálu aj pre efektívne využitie finančných a personálnych zdrojov. Na obnovu kultúrneho dedičstva nestačí ad hoc reštaurovanie pred výstavami, ktoré sa zúžilo na konzerváciu a základné ošetrovanie pred jednotlivými výstavami, preto je vytvorenie plánu základnou úlohou.

Cieľ 2.2

Vytvárať podmienky na odborné ošetrovanie zbierkových predmetov vlastnými kapacitami alebo externe (dodávateľsky) s ohľadom na úlohy stanovené v plánoch odborného ošetrovania zbierkových predmetov jednotlivých múzeí a galérií a na naliehavosť odborného ošetrovania zbierkových predmetov (v mimoriadnych prípadoch, pri havarijných stavoch a pod).

Cieľ 2.3

Podporovať obnovu materiálneho a technického vybavenia reštaurátorských dielní a ateliérov existujúcich v rámci múzeí a galérií. Hľadanie nových možností skvalitnenia činnosti v už etablovaných pracoviskách, a to aj vo vzťahu k rozšíreniu priestorových kapacít potrebných na dosiahnutie štandardnej úrovne v oblasti odborného ošetrovania zbierkových predmetov.

Priemerné plnenie za všetky organizácie bolo na 65%. Z tohto hľadiska nie je výsledok odpočtu veľmi priaznivý ani v rámci podmienok na ošetrovanie zbierkových predmetov a ani v rámci vybavovania pracovísk ako sú reštaurátorské a konzervátorské dielne. Organizácie MKSR splnili cieľ čiastočne, čoho príčinou je aj ojedinelé vytváranie nových pracovných miest na pozície reštaurátor, konzervátor alebo preparátor. V rámci vytvárania vhodných podmienok na ošetrovanie zbierkových predmetov či už vlastnými silami alebo externými dodávateľmi plnilo cieľ len 6 z 11 organizácií MKSR. Napríklad v rámci SNK síce existujú reštaurátorské a konzervátorské pracoviská, avšak len na ošetrovanie zbierkových predmetov z papiera. V rámci MLUV sa situácia sťažovala personálnou fluktuáciou v organizácii, nevynímajúc ani pozíciu reštaurátora alebo konzervátora. Pozitívnym príkladom zlepšovania

týchto podmienok bola však úzka spolupráca organizácií rezortu s MSNP na projekte Digitálne múzeum, v rámci ktorého je vytvorený harmonogram reštaurovania zbierkových fondov všetkých múzejných partnerov pred samotnou digitalizáciou. Výkon odborného ošetrovania zbierkových predmetov nezodpovedá potrebám stavu zbierkového fondu SNM a v rámci SNG boli pozastavené všetky projekty na obnovu materiálneho a technického vybavenia vlastného pracoviska kvôli rekonštrukcii hlavnej budovy.

Cieľ 2.4

V rámci dotačného systému ministerstvo kultúry nastavi priority podpory a zabezpečí finančné krytie projektov zameraných na: – reštaurovanie a konzervovanie zbierkových predmetov v múzeách (vrátane objektov v múzeách v prírode) a v galériách, – technické a technologické vybavenie reštaurátorských a konzervátorských pracovísk.

MKSR cieľ plnilo prostredníctvom dotácií z Dotačného systému a prostredníctvom FPU. V prípade uvedeného cieľa, boli dotácie na reštaurovanie a konzervovanie zbierkových predmetov vrátane objektov v múzeách v prírode súčasťou jedného finančného balíka v podprogramoch 2.3 (v rokoch 2013 až 2015) a v podprogramoch 3.3 a 6.2.1 v roku 2016, 5.4.2 a 5.4.1 a 5.4.2 v roku 2017 a 2018. Celkovo bolo investovaných do obnovy zbierkového fondu 2 139 373 €, avšak do toho boli započítané aj projekty zamerané na bezpečnosť zbierkových predmetov (v rokoch 2016 až 2018). MKSR, ktoré je počtom najväčší zriaďovateľ múzeí a galérie by mohlo otvoriť diskusiu k možnosti opätovného umožnenia podávania žiadostí o dotácie z FPU na reštaurovanie a ošetrovanie zbierkových predmetov pre organizácie v pôsobnosti orgánov štátnej správy.

Cieľ 2.5

Spracovať vecný, časový, finančný a logistický harmonogram realizácie ústredného konzervátorského, reštaurátorského a preparátorského pracoviska Slovenského národného múzea s cieľom systémového riešenia v oblasti ďalšieho zabezpečovania: – adekvátnych priestorových podmienok (s ohľadom na početné procesy spojené s odborným ošetrovaním zbierkových predmetov rôznych materiálových skupín), – materiálno-technických a technologických podmienok (vrátane uplatnenia nových technológií pri odbornom ošetrovaní zbierkových predmetov ako napr. masové technológie na čistenie a odborné ošetrovanie – dekontaminácia od plesní a iných mikroorganizmov).

Do súčasnosti sa SNM nepodarilo vytvoriť ústredné konzervátorské a reštaurátorské pracovisko napriek dlhodobému úsiliu. Bez výraznej podpory zriaďovateľa a vhodného nehnuteľného majetku / objektu sa uvedený cieľ ani nepodarí naplniť. SNM je správcom najrozsiahlejšieho zbierkového fondu na území Slovenska a v minulosti už viac krát avizovalo aj finančnú výhodnosť vybudovania takéhoto pracoviska, ktorou by ušetrila nemalé finančné prostriedky sebe aj samotnému zriaďovateľovi na odborné ošetrovanie a na materiálnu výbavu. Ústredné konzervátorské a reštaurátorské (preparátorské) pracovisko by sa mohlo vyprofilovať aj na výskumné pracovisko a tým pokryť aj nákup zariadení a prístrojov, ktoré nie je v silách zriaďovateľa inštitúcii poskytnúť. Táto odborná činnosť sa nedá vykonávať provízorne a v nevyhovujúcich podmienkach. Je nutné sa touto situáciou intenzívnejšie zaoberať v rámci MKSR.

Cieľ 2.6

Zlepšiť podmienky na odborné ošetrovanie zbierkových predmetov konzervovaním, reštaurovaním a prostredníctvom použitia masových technológií celkovým dobudovaním a udrжанím konzervátorských a reštaurátorských pracovísk Múzea Slovenského národného povstania a Slovenskej národnej galérie vo Zvolene, ktoré vznikli na základe realizácie projektu Digitálne múzeum a Digitálna galéria tak, aby dokázali pokryť naliehavé potreby odborného ošetrovania a preventívneho konzervovania zbierkových predmetov múzeí a galérií v SR.

MKSR cieľ splnilo prostredníctvom dvoch národných projektov na 100%. MSNP v Banskej Bystrici v rámci projektu Digitálne múzeum vytvorilo vhodné podmienky na odborné ošetrovanie zbierkových predmetov a stále udržiava konzervátorské a reštaurátorské pracovisko na vynikajúcej úrovni. SNG vybuďovalo takéto pracovisko vo Zvolene a tým zabezpečilo nielen digitalizáciu výtvarného umenia, ale aj ošetrovanie diel výtvarného umenia pre všetky organizácie podobného zamerania. Pozitívnym projektom je vytvorenie úseku sterilizácie, ktoré využívajú aj knižnice, archívy a iní externí žiadatelia. Udržanie takýchto dvoch profesionálnych pracovísk čiastočne saturuje absenciu ústredných reštaurátorských (konzervátorských, preparátorských dielní SNM). Vďaka čomu si môžu regionálne múzeá a galérie nechávať odborným spôsobom ošetrovať zbierkové predmety a konzultovať.

Bezpečnosť zbierkových predmetov

Cieľ 2.7

Vypracovať projekt obsahujúci: analýzu súčasného stavu zabezpečenia bezpečnosti priestorov a objektov, v ktorých sú trvalo uložené alebo dočasne uložené zbierkové predmety múzeí a galérií a návrhy riešení na zlepšenie bezpečnosti zbierkových predmetov, ktorých implementácia prispeje k ďalšiemu zlepšeniu a zefektívneniu systému všestrannej vnútornej bezpečnosti a zvýšenej ochrany v múzeu a v galérii (eliminovanie prípadného poškodenia, zničenia, odcudzenia zbierkových predmetov).

Priemerné plnenie za všetky organizácie tohto cieľa bolo 93%. Dobrou správou pre oblasť múzeí a galérií je, že takéto analýzy a návrhy mali vypracované všetky organizácie až v jedenástich z celkového počtu 17 zriaďovateľov na Slovensku. Analýzu stavu bezpečnosti priestorov a objektov slúžiacich na uchovávanie zbierkových predmetov a návrhy riešení na ich zlepšenie vypracovalo v rámci MKSR v 9 z 11 organizácií. Výrazným zlepšením oproti minulému obdobiu boli výrazné finančné investície do týchto objektov naprieč všetkými inštitúciami. Vypracovanie koncepcie nemalou mierou prispievalo k prísunu finančných zdrojov z dotácií (do roku 2015) a umožnilo aj dlhodobu plánovať takéto rozsiahle investície. Veľmi nepriaznivé podmienky sú dlhodobu v STM, ktoré opakovane od roku 2013 predkladalo a zdôvodňovalo žiadosť o finančnú podporu na vytvorenie centrálného depozitára organizácie. MSNP a SNM sa napriek čiastkovým investíciám do objektov depozitárov stále nedarí pokrývať všetky svoje opodstatnené požiadavky. V MEUV je dôležité vybudovanie členeného depozitára podľa materiálového druhu, čo uľahčí udržiavanie vhodných a konštantných klimatických podmienok.

Cieľ 2.8

Vytvárať podmienky na postupnú realizáciu plánovaných projektov zvýšenia ochrany a bezpečnosti priestorov a objektov, v ktorých sú trvalo uložené alebo dočasne uložené zbierkové predmety.

MKSR plnilo cieľ čiastočne, čo je v porovnaní s priemerným plnením cieľa všetkých odpočítavaných organizáciách (na 91%) výrazne slabšie. V organizáciách až desiatich zriaďovateľov sa uvedené podmienky podarilo v sledovanom období naplňať úplne. STM z už spomínaných dôvodov nerealizovalo žiadne investície do bezpečnosti a ochrany svojich priestorov, investície boli len fragmentárne. LHM vypracovalo konkrétne návrhy na zlepšenie bezpečnosti zbierok, avšak vlastné zdroje ŠVK BB nedisponujú potrebnými finančnými prostriedkami na ich naplnenie. Jednotlivé múzeá SNM predkladali návrhy na zlepšenie bezpečnosti a aj napriek investovaniu nemalých finančných prostriedkov je značná časť zariadení stále zastaraná.

Cieľ 2.9

V rámci dotačného systému ministerstvo kultúry nastaví priority podpory a zabezpečí finančné krytie projektov múzeí a galérií zameraných na: – zlepšenie bezpečnosti priestorov a objektov, v ktorých sú trvalo uložené alebo dočasne uložené zbierkové predmety, a to prostredníctvom ich technického, technologického, elektronického alebo mechanického vybavenia a zariadenia, – zvýšenie bezpečnosti a ochrany zbierkových predmetov pri ich odbornom uložení, premiestňovaní, sprístupňovaní a využívaní označením zbierkových predmetov RFID kódom a vybudovaním elektronických brán v depozitároch múzeí a galérií.

Cieľ bol splnený na 100% a to v rámci podprogramu 2.3, ktorým boli podporované projekty od roku 2013 do roku 2015 aj na zvýšenie bezpečnosti a ochrany zbierok v objektoch múzeí a galérií. Jedná sa o ten istý balík finančných prostriedkov, ako v prípade odbornej ochrany zbierkových predmetov. V rámci neho bolo preinvestovaných 2 139 373 €, v čom je započítané aj financovanie týchto projektov z FPU v rokoch 2016 až 2018.

(Viac pozri v tabuľke prílohy č. 2.)

Trvalé odborné uloženie zbierkových predmetov

Cieľ 2.10

Vypracovať: analýzu súčasného stavu trvalého odborného uloženia zbierkových predmetov múzeí a galérií, a návrhy opatrení na zlepšenie súčasného stavu trvalého odborného uloženia zbierkových predmetov vo vzťahu k optimalizácii klimatických, svetelných podmienok v depozitároch a spôsobu ich uloženia prostredníctvom účelového mobiliáru.

Cieľ 2.11

Spracovať koncepciu zvýšenia celkovej výmery depozitárov na uloženie zbierkových predmetov podľa materiálových skupín, ktorej súčasťou budú návrhy na riešenie nepriaznivého aktuálneho stavu v uvedenej oblasti (vrátane návrhov na finančné krytie navrhovaných riešení).

Cieľ 2.12

Realizovať investičné aktivity smerujúce k zlepšeniu v oblasti trvalého odborného uloženia zbierkových predmetov.

MKSR plnilo všetky tri ciele čiastočne a to len v 6 z 11 organizácií. Analýzy a koncepcie zvýšenia celkovej výmery a zlepšenia stavu trvalého uloženia zbierkových predmetov sú úzko spojené s finančnými prostriedkami od zriaďovateľa. V niektorých prípadoch (ako napríklad

v LHM, SNM a SNG) sa podarilo čiastočne tieto ciele plniť, avšak celkové uloženie ich zbierok presahuje možnosti a záťaž vlastných objektov. Analýzy a koncepcie vychádzajú vždy z aktuálnej situácie a v niektorých organizáciách sú pripravené už dlho a pravidelne boli zasielané aj na MKSR. Zvyšovanie výmery depozitárov je priamoúmerné vybudovaním nových objektov a komplexným rekonštruovaním starších objektov. Ani v rámci prioritných projektov sa nedarilo plniť tieto dlhodobé požiadavky jednotlivých inštitúcií a to aj napriek havarijným situáciám a nebezpečným klimatickým podmienkam. Napriek ojedinelým realizáciám projektov rekonštrukcií bolo dlhodobo utlmené investovanie do výstavby a úpravy depozitárov. Čiastkové financovanie v oblasti trvalého uloženia zbierok pomáha stav mierne stabilizovať, ale perspektívne nie je dlhodobo udržateľné. Často je dôvodom nepriaznivého stavu aj fakt, že väčšina organizácií sídli v objektoch NKP alebo v prenajatých priestoroch a akékoľvek zásahy do týchto objektov sú obmedzované. Žiadne investičné aktivity v sledovanom období nerealizovali MDU, STM, SMD, SNK a MČK. Pozitívnym príkladom je rekonštrukcia a budovanie objektu SNG, ktorý má splňať aj tieto úlohy, depozitár SNM v Seredi. Na rozsah zbierok, ktoré rezort spravuje je to však len slabá injekcia a je dôležité riešiť situáciu komplexnejšie.

Cieľ 2.13

V rámci dotačného systému ministerstvo kultúry nastaví priority podpory a zabezpečí finančné krytie projektov múzeí a galérií zameraných na zlepšenie stavu trvalého odborného uloženia zbierkových predmetov.

Podprogramy zamerané na zlepšenie stavu trvalého odborného uloženia zbierok (konkretizované vyššie) boli otvorené v programoch 2.3, 3.3, 5.4.2 a v nich sa preinvestovalo v rámci Dotačného systému MKSR (ďalej len „DS“) 484 000 € a v rámci FPU 839 523 €. Čiastka sa každoročne navyšovala. (Viac pozri v tabuľke prílohy č. 2.)

Plnenie celého cieľa č. 2 a jeho podcieľov je podrobne rozpísané podľa jednotlivých zriaďovateľov v prílohe č. 5 tohto materiálu (na str. 23 – 35).

3. Akvizičná činnosť múzeí a galérií

Cieľ 3.1

Vypracovať a zverejniť koncepciu nadobúdania zbierkových predmetov na webovom sídle múzea a galérie, ktorá v súlade s odporúčaniami Etického kódexu Medzinárodnej rady múzeí (ICOM) stanoví zásady získavania, ochrany a využívania zbierkových predmetov.

Cieľ 3.2

Vytvárať podmienky na nadobúdanie zbierkových predmetov v súlade s koncepciou nadobúdania zbierkových predmetov.

Organizácie MKSR splnili cieľ na 82%, čo je pozitívnou správou oproti čiastočnému priemernému plneniu ostatných organizácií na Slovensku. Vytvorenie koncepcie nadobúdania je efektívnym nástrojom riadenia zbierkotvornej činnosti okrem organizácií MKSR aj v ostatných organizáciách. Nastavenie takejto koncepcie pomáha predovšetkým špecializovaným múzeám a galériám, aby nezahltili svoj zbierkový fond napr. multiplikátmi, naopak, pomáhajú fondy zhodnocovať a zvyšovať ich odbornú úroveň a výpovednú hodnotu.

V súvislosti s cieľom 3.1 sa darí všetkým organizáciám relatívne dobre vytvárať podmienky na nadobúdanie zbierkových predmetov a to v súlade s koncepciou a zameraním jednotlivých organizácií.

Cieľ 3.3

V rámci dotačného systému ministerstvo kultúry nastavi priority podpory a zabezpečí finančné krytie projektov múzeí a galérií zameraných na akvizíciu zbierkových predmetov v súlade s koncepciou nadobúdania zbierkových predmetov.

V rámci dotácií na akvizičnú činnosť organizácií bolo preinvestovaných celkom 1 481 303 €. V rámci štruktúry dotačného systému boli na tento účel určené prvky každoročne počas celého sledovaného obdobia. Boli to podprogramy: 2.4, 6.2.3, 5.3.2 a 5.2.2. (Viac pozri v tabuľke dotácií v prílohe č. 2.)

Cieľ 3.4

Slovenské národné múzeum ako metodické pracovisko pre sústavu múzeí na Slovensku vytvorí expertnú pracovnú skupinu (s prizvaním Zväzu múzeí na Slovensku k spolupráci), ktorá bude poverená spracovaním koncepcie múzejnej dokumentácie súčasnosti s cieľom zabezpečenia systematickej a komplexnej dokumentácie spoločnosti druhej polovice 20. storočia na Slovensku.

SNM v sledovanom období nespracovalo koncepciu múzejnej dokumentácie (dokumentácia súčasnosti) a nebola zostavená ani expertná pracovná skupina na túto úlohu.

Podrobné plnenie cieľa č. 3 jednotlivými zriaďovateľmi je uvedené v prílohe č. 5 (na str. 58 – 64).

4. Prezentačná činnosť – sprostredkovanie výstupov z odbornej a vedecko-výskumnej činnosti

Cieľ 4.1

Spracovať plán postupu vytvárania, modernizácie a dopĺňania expozícií múzeí a galérií, vrátane návrhov na ich zrušenie.

V rámci MKSR bol cieľ napĺňaný 6 z 11 organizácií, teda čiastočne. Priemer plnenia tohto cieľa je v rámci všetkých odpočítavaných organizácií vyšší (77%). To môže byť spôsobené aj tým, že väčšina ostatných štátnych zriaďovateľov spravuje vo svojom rezorte len jednu organizáciu múzejného typu. Plnenie tohto cieľa totiž úzko súvisí so stavom nehnuteľností a financií investovaných do ich obnovy. Expozície sú úzko prepojené s komplexnými rekonštrukciami objektov. Väčšina organizácií čaká na finančné prostriedky do týchto obnov a preto odkladá riešenie nových expozícií do doby schválenia projektov samotných rekonštrukcií. Napriek vypracovaným koncepciám a návrhom sa nedarí takéto projekty podporovať v dostatočnej miere a potrebnom počte. Vysvetlením môže byť okrem iného aj fakt, že pri vytváraní nových expozícií sa často krát musí meniť aj stará nevyhovujúca elektroinštalácia a tá sa fragmentárne v objektoch meniť neodporúča.

Cieľ 4.2

Vytvárať podmienky na realizáciu:

- a) plánu postupu vytvárania, modernizácie a dopĺňania expozícií múzeí a galérií, vrátane návrhov na ich zrušenie,*
- b) aktivít prezentujúcich významné historické osobnosti a udalosti slovenských dejín (napr. výstavy venované pripomínaniu významných výročí),*
- c) výstav vychádzajúcich z poznatkov získaných vedecko-výskumnou činnosťou realizovanou v súlade s plánom vedecko-výskumných úloh a v súlade so zameraním a špecializáciou múzea a galérie,*
- d) výstav prezentovaných doma i v zahraničí s dôrazom na realizáciu výstavných projektov, ktoré budú výsledkom medziinštitucionálnej spolupráce na národnej aj medzinárodnej úrovni.*

Všetky organizácie MKSR tento cieľ priebežne plnili. Aj keď je cieľ úzko prepojený s rekonštrukciami a obnovami objektov múzeí a galérií, v rámci celého územia Slovenska sa relatívne dobre darilo vytvárať podmienky na realizáciu výstav a modernizáciu expozícií zameraných na významné historické osobnosti a udalosti slovenských dejín, výstav vychádzajúcich z poznatkov z vedecko-výskumnej činnosti, ale aj na realizáciu výstav z medziinštitucionálnej spolupráce.

Cieľ 4.3

V rámci dotačného systému ministerstvo kultúry nastaví priority podpory a zabezpečí finančné krytie projektov múzeí a galérií zameraných na:

- a) vytváranie, modernizáciu a dopĺňanie expozícií so zohľadnením doplnenia textových informácií (popisov) o vystavovaných zbierkových predmetoch, ako aj ďalších informácií o expozícií okrem štátneho aj v ďalšom jazyku a v prípade špecializovaných expozícií aj v jazykoch národnostných menšín a modernizácie systémov viacjazyčného poskytovania informácií o múzeách a galériách a ich prezentačných aktivitách,*
- b) aktivity prezentujúce významné historické osobnosti a udalosti slovenských dejín (napr. výstavy venované pripomínaniu významných výročí),*
- c) realizáciu výstav vychádzajúcich z poznatkov získaných vedecko-výskumnou činnosťou múzea a galérie realizovanou v súlade s plánmi vedecko-výskumných úloh a so zameraním a špecializáciou múzea a galérie,*
- d) realizáciu výstav prezentovaných doma i v zahraničí s dôrazom na realizáciu výstavných projektov, ktoré sú výsledkom medziinštitucionálnej spolupráce na národnej aj medzinárodnej úrovni. Sprístupňovanie expozícií a výstav osobám so zdravotným postihnutím, seniorkám/seniorom a skupinám obyvateľstva patriacim k sociálne znevýhodneným spoločnostiam.*

Cieľ bol splnený v rámci Dotačného systému MKSR a FPU, kde bolo v sledovanom období podporených celkom 571 projektov zameraných na rôzne aktivity múzeí a galérií a na ich vedecko-výskumnú a prezentačnú činnosť. Na tieto projekty slúžili podprogramy 2.2, 6.2.2, 5.2.1 a 5.3.1. Okrem tradičných priorít sa v tejto oblasti podarilo presadiť aj výnimočné priority, ako napríklad podpora projektov k Roku Ľudovíta Štúra a iné významné udalosti a historické osobnosti Slovenska (viac pozri v tabuľke v prílohe č. 2).

Cieľ 4.4

Iniciovať spoluprácu s organizáciami osôb so zrakovým, telesným, sluchovým, mentálnym postihnutím a spracovať prehľad prístupnosti expozícií a výstav v múzeách a v galériách pre osoby so zrakovým, telesným, sluchovým, mentálnym postihnutím, prístupné prostredníctvom umelých vodiacich línií a zvukových sprievodcov (hovoriace boxy a mobilní audio sprievodcovia – mobile audio guides), reliéfnych a 3D modelov exponátov ako aj prostredníctvom virtuálneho (elektronického, digitálneho) tlmočníka do posunkového jazyka alebo zjednodušenými textami pre ľudí s mentálnym postihnutím (bulletiny, a pod.). Pri vytváraní tlačenej informácie (popisky, bulletiny) dodržiavať pravidlá „jasnej tlače“.

MKSR plnilo cieľ len nedostatočne a podobne boli na tom organizácie aj iných zriaďovateľov. Celoslovenský priemer bol len 38%. Napriek tomu, že cieľ plnilo 5 z 11 organizácií, v budúcnosti bude potrebné prikročiť k zásadným zmenám v tejto oblasti. Inštitúcie pravdepodobne nemajú veľké skúsenosti s prispôsobovaním expozícií, výstav a všeobecne svojich priestorov pre osoby so zrakovým, telesným, sluchovým a mentálnym postihnutím. Často sa možno domnievajú, že musia investovať veľké finančné prostriedky k vypracovaniu a prispôbeniu svojich aktivít potrebným nárokom. Avšak pravidlá „jasnej tlače“, audio sprievodcovia, vodiace línie, digitálne interaktívne prvky sú už dnes bežnou súčasťou verejného priestoru. V rámci prístupu pre znevýhodnených návštevníkov nie je potrebná vždy len stavebná debarierizácia objektov alebo tlmočník v posunkovom jazyku. Slovenská knižnica pre nevidiacich prostredníctvom svojich služieb a produktov prispieva nemalou mierou k plneniu týchto úloh v rámci múzeí a galérií. V tomto smere by malo ísť MKSR príkladom a ostatným štátnym organizáciám môže byť inšpiráciou, že sa dajú nastaviť veľmi jednoduché systémy pri vytváraní nových výstav a expozícií. (Napríklad pravidlá „jasnej tlače“ už pravidelne uplatňuje vo svojich organizáciách päť zriaďovateľov.)

Cieľ 4.5

Pri stavebných úpravách, rekonštrukciách a výstavbe nových expozíčných priestorov dôsledne projektovo i realizačne zabezpečovať bezbariérový prístup pre ľudí s telesným a zrakovým postihnutím a pre seniorov/seniorov.

Cieľ 4.6

Pri výstavbe nových a modernizácii starších expozícií s interaktívnou PC technikou vytvárať sumárne popisy expozície: a) s posilnenou možnosťou alternatívneho využitia princípu teletextu, skrytého a otvoreného titulkovania a posunkového jazyka pre osoby so sluchovým postihnutím a b) načítaného auditívneho popisu a videoprogramov sprevádzaných hlasovým komentovaním pre osoby so zrakovým postihnutím.

Organizácie plnili uvedené ciele nedostatočne. V súvislosti s nízkymi finančnými príspevkami a investičnou podporou komplexných rekonštrukcií v objektoch múzeí a galérií je situácia na Slovensku v tejto oblasti veľmi nepriaznivá. Pozitívne príklady sú hlavne v rámci už realizovaných komplexných rekonštrukcií objektov, kde je už štandardom zakomponovanie bezbariérových prvkov. Problém netkvie v neochote takéto prvky v múzeách a galériách vytvárať, ale v ich počte (resp. nedostatku). Oba ciele sú úzko previazané s koncepciou sprístupňovania expozícií v cieľi 4.4. V tomto smere sú projekty úzko závislé na rekonštrukcii objektov a čiastkovo sa darí tieto ciele naplniť. Za pozitívne sa dá považovať aspoň zvyšovanie počtu výstav s takýmto zameraním, z ktorých zostávajú v organizáciách nielen skúsenosti, ale aj vybavenie, prípadne technika, ktoré sa môžu používať na ďalšie projekty.

Cieľ 4.7

V rámci dotačného systému ministerstvo kultúry nastaví priority podpory a zabezpečí finančné krytie projektov múzeí a galérií zameraných na vytváranie, modernizáciu a dopĺňanie expozícií a tvorbu výstav (vrátane realizácie virtuálnych expozícií a výstav) prístupných pre osoby so zdravotným postihnutím.

Uvedený cieľ bol MKSR splnený a bol zakomponovaný v podprogramoch dotačných systémov (2.2, 6.2.2, 5.2.1 a 5.3.1). Stal sa aj súčasťou priorít nastavených v rámci programu na prezentačnú činnosť múzeí a galérií. (Viac pozri v prílohe č. 2.)

Mediálna sebaaprezentácia a budovanie individuálneho imidžu, podpora rozvinutejších foriem marketingovej komunikácie

Cieľ 4.8

Budovanie individuálneho imidžu a zvýšenie atraktivity múzea a galérie prepojením a spoluprácou s inými etablovanými inštitúciami, vytváraním partnerstiev na úrovni obcí, regiónov a štátu na medzinárodnej úrovni.

Cieľ 4.9

Zamerať pozornosť na budovanie a činnosť členských klubov priateľov múzea a galérie, organizovanie spoločenských udalostí a komunitných aktivít na podporu múzejných a galerijných činností, práca s dobrovoľníkmi (využívanie verejnoprospešnej práce, dobrovoľníctva pri vybraných aktivitách múzeí a galérií), posilnenie integrácie múzeí a galérií do kontextu regionálneho diania.

Všetky organizácie v rámci tohto odpočtu plnili uvedené dva ciele výborne. V rámci múzeí a galérií je budovanie imidžu a zvyšovanie atraktivity organizácií jedným z najlepšie napĺňaných cieľov (podrobnejšie informácie aj o ich počte sú v prílohe č. 5). Niektoré z nich už dávnejšie lákajú nových návštevníkov aj tým, že investovali napr. do modernejších web-stránok a aktívnejšej prezentácie na sociálnych sieťach. Organizácie si zakladajú aj na dobrom mene v rámci regiónov a v kruhoch svojej špecializácie. Získavajú neustále nové cieľové skupiny a udržiavajú nadštandardné vzťahy na regionálnej, štátnej a medziinštitucionálnej úrovni. Niektoré z nich sú pevne previazané s odbornou obcou a podnecujú vznik klubov nadšencov a združení. Pre širokú verejnosť organizujú rôzne aktivity a pôsobia tým zároveň aj v rámci kultúrneho turizmu. Nakoľko je práca v múzeu pre širokú verejnosť veľmi zaujímavá, darí sa im čoraz viac zapájať do aktivít aj dobrovoľníkov. Táto skúsenosť je prospešná aj pre organizácie, ktoré tým získavajú na svoju činnosť nezávislý pohľad zvonku.

Cieľ 4.10

Metodické pracoviská pre sústavu múzeí a galérií SR zabezpečia odborné podujatia zamerané na mediálnu sebaaprezentáciu a budovanie individuálneho imidžu, rozvinutejšie formy marketingovej komunikácie, spôsoby, ciele marketingového plánovania.

MKSR plnilo tento cieľ prostredníctvom SNM a SNG. Muzeologický kabinet SNM v spolupráci so ZMS každoročne organizuje podujatia pre pracovníkov múzeí a galérií. Metodické pracovisko SNG s organizátorom RGS spolupracovali a zabezpečovali konferencie venované aktuálnym otázkam v oblasti ich pôsobenia. Na týchto aktivitách sa vymieňajú a zdieľajú skúsenosti zo širokej oblasti múzejnej a galerijnej praxe.

Podrobné plnenie cieľa č. 4 organizáciami MKSR aj ostatných zriaďovateľov múzeí a galérií spoločne s hodnotením plnenia jednotlivých podcieľov je uvedené v prílohe č. 5 materiálu (na str. 65 – 118).

5. Rozvoj ľudských zdrojov – vytváranie podmienok na zvyšovanie vzdelania a ďalšie rozširovanie odbornosti zamestnancov múzeí a galérií

Cieľ 5.1

Metodické pracoviská pre sústavu múzeí a galérií SR vypracujú stabilnú ponuku odborných školení pre zamestnancov múzeí a galérií a jej obmeny podľa potrieb sústavy múzeí a galérií.

Za rezort plnili tieto úlohy SNM a SNG. Metodické pracovisko SNM v hodnotenom období vykonávalo množstvo kurzov a školení z rôznych oblastí múzejnej metodiky (pedagogika, katalogizácia, marketing, kurzy pre kurátorov, reštaurátorov a dokumentátorov). SNG je vzhľadom na aktuálnu situáciu s prebiehajúcou rekonštrukciou priestorovo aj personálne veľmi limitovaná a tieto úlohy sanuje prostredníctvom špecializovaných metodických workshopov a konferencií. Všetky podrobnosti o školeniach vid' v prílohe č. 5 na str. 119.

Cieľ 5.2

Vytvárať podmienky na rozvoj mobility expertov prostredníctvom organizovania odborných podujatí, na ktorých si zamestnanci múzeí a galérií majú možnosť vymieňať poznatky, skúsenosti z oblasti svojho odborného pôsobenia.

Cieľ 5.3

Podporovať vlastnú mobilitu expertov napr. vytvárať podmienky na aktívnu participáciu odborných zamestnancov múzeí a galérií na medziinštitucionálnom riešení vedecko-výskumných úloh, účasť na študijných pobytoch, účasť na pracovných rokovaníach a odborných konzultáciách.

Organizácie MKSR plnili cieľ 5.2 čiastočne a tesne nad priemerom (53%). V oblasti mobility expertov rezortných organizácií majú múzeá a galéria ešte veľké rezervy. Cieľ 5.3 bol v organizáciách MKSR splnený relatívne výborne. K tomu veľkou mierou prispievajú podporené projekty vedecko-výskumných úloh, vďaka ktorým absolvujú zamestnanci študijné pobyty a pracovné rokovania v slovenských inštitúciách, ale aj v zahraničí. Pozitívnymi príkladmi sú hlavne SNM, LHM, MDÚ, MSNP a STM, ktoré pravidelne pripravujú semináre, školenia, konferencie k odborným činnostiam v oblasti svojho pôsobenia. Viac ako v iných cieľoch je dôležitá spolupráca medzi zbierkotvornými inštitúciami práve v plnení mobility expertov. Mobilita zamestnancov totiž neznamená len vysielanie na zahraničné študijné pobyty, ale je to najmä zdieľanie a informovanosť, ktoré prinášajú poznatky, skúsenosti a všestranný prospech organizáciám.

Cieľ 5.4

Zaradiť do analýzy odmeňovania zamestnancov v odbore kultúry a návrhu spôsobu zlepšenia úrovne ich odmeňovania aj zamestnancov múzeí a galérií.

MKSR cieľ splnilo. V rámci odmeňovania zamestnancov v odbore kultúry boli vykonané viaceré zmeny v právnych predpisoch o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri práci vo verejnom záujme. Zmeny spočívajú vo zvýšení počtu platových stupňov z 12 na 14,

redukciu počtu platových tried a vo zvýšení tarifného platu o 5%. Aktualizované boli aj pracovné činnosti v katalógu v časti „Kultúra“, kde boli doplnené nové pracovné činnosti podľa aktuálnej praxe a to vo vyšších platových triedach. Logicky sa teda dotkli aj zamestnancov v múzeách a galériách.

Podrobné plnenie cieľa č. 5 je rozpísané v prílohe č. 5 tohto materiálu (na str. 119 – 139).

6. Digitalizácia zbierkových predmetov

Cieľ 6.1

V súvislosti s realizáciou národných projektov Digitálne múzeum a Digitálna galéria:

a) zabezpečiť vecné, finančné a právne podmienky na využívanie digitálneho obsahu získaného v procese implementácie projektov najmä na prezentačné účely,

Národné osvetové centrum v rámci digitalizácie kultúrneho dedičstva uvedený cieľ plnilo. Zastrešovalo realizáciu oboch uvedených projektov ako Digitálne múzeum a Digitálna galéria, podnecovali stretnutia so zástupcami inštitúcií k téme integrácie lokálnych systémov, digitalizácií a spracovania digitálnych objektov v CAIR a ich sprístupnenie na portáli Slovakiana. Podrobné údaje vid' v prílohe č. 5 na str. 140.

b) po roku 2015 zabezpečiť krytie záväzkov vyplývajúcich z udržateľnosti projektov.

Cieľ napĺňali za MKSR dve organizácie, ktoré na seba prevzali projekty Digitálne múzeum a Digitálna galéria. MSNP pôsobí ako líder v oblasti digitalizácie múzejných predmetov, čím sa stáva aj metodikom v tejto oblasti pre celé územie Slovenska. SNG plní projekt aj napriek jeho ukončeniu, dnes teda už v rámci udržateľnosti a stalo sa tiež metodikom pre oblasť digitalizácie výtvarného umenia pre celé územie Slovenska.

Cieľ 6.2

Spracovať program extenzívnej hĺbkovej digitalizácie múzejných a galerijných zbierok a zabezpečiť jeho realizáciu v období po roku 2015 v tzv. koncepcnej etape digitalizácie.

MKSR napĺňalo cieľ prostredníctvom MSNP a SNG na vysokej úrovni. Tento cieľ sa darilo napĺňať a rozširovať aj so zohľadnením praktických skúseností z digitalizácie posledných rokov. V roku 2017 bolo dovybavené pracovisko MSNP technológiami pre snímanie mikro a makro zbierkových predmetov a snímanie transparentných predlôh. Rozšírili sa metódy snímania o metódou skladania hĺbkovej ostroty a tzv. svetelnou panorámou, ktoré boli počas projektu realizované externou firmou. Koncom roka 2015 boli doplnené a prepracované metodické manuály konverzie 2D a 3D predmetov aj so zohľadnením praktických skúseností z digitalizácie. Tento cieľ sa darí skvele napĺňať aj v SNG. Väčšia časť menších galérií (fond do 6 tisíc zbierkových predmetov) má svoje zbierky zdigitalizované takmer na 100%. V prípade zbierok SNG sa zamerali na nové akvizície, ktoré sú plne digitalizované po skatalogizovaní, a priebežne sa digitalizujú aj predmety na papierových nosičoch. Súčasťou hĺbkovej digitalizácie je aj plán digitalizácie fondu Archívu výtvarného umenia, ktorý obsahuje bádateľsky a kultúrne hodnotný materiál.

Cieľ 6.3

Spracovať plán postupu vytvárania virtuálnych výstav a expozícií využívajúcich výsledky digitalizácie zbierkových predmetov.

MKSR plnilo cieľ nedostatočne (aj keď vysoko nad hranicou priemeru 19%). Len päť organizácií MKSR zatiaľ plnilo tento cieľ, čím sa odhalila potreba zvýšiť úsilie v tejto oblasti. V rámci projektov Digitálne múzeum bolo zdigitalizovaných 76 000 objektov a v rámci Digitálna galéria 63 000 objektov. Toto nemalé množstvo digitalizovaného materiálu by sa už mohlo uplatniť v každej novej pripravovanej výstave. Táto forma prezentácie zbierkového fondu organizácií by mohla prilákať do múzea a galérie nového návštevníka. K naplneniu tohto cieľa je však potrebné mať spracovaný plán postupu virtuálnych výstav. Ako bolo už vyššie spomenuté, pozitívnym trendom je realizovanie takýchto výstav v rámci celkových projektov, vďaka ktorým sa skúsenosti s touto formou prezentácie šíria rýchlejšie.

Cieľ 6.4

Spracovať koncepciu využívania digitálnych médií pre výchovno-vzdelávacie, relaxačno-vzdelávacie a propagačné programy múzeí a galérií v SR.

MKSR plnilo cieľ nedostatočne, v rámci napĺňania tohto cieľa majú organizácie ešte veľké rezervy. Koncepcia využívania digitálnych médií nebola spracovaná v dostatočnej miere, darí sa ho naplňať jedine prostredníctvom MSNP. Koncepcia využívania digitálnych médií pre výchovno-vzdelávacie, relaxačno-vzdelávacie a propagačné programy múzeí v SNM spracovaná nebola. SNG má spísanú smernicu, týkajúcu sa digitálneho obsahu a sústreďuje sa na projekty ako CEIRE, HIS a Digitálna galéria.

Cieľ 6.5

Múzeum Slovenského národného povstania a Slovenská národná galéria ako riešitelia národného projektu Digitálne múzeum a Digitálna galéria vypracujú ponuku odborných školení pre zamestnancov múzeí a galérií zameraných na prípravu a realizáciu digitalizácie zbierkových predmetov a ďalšieho využitia digitalizovaného obsahu.

Školenia pre odborných zamestnancov v rámci digitalizácie plní výborne MSNP, ktoré v spolupráci so SNM pripravuje školenia, ktoré sú v ponuke aj na ich web-stránkach. SNG má vzhľadom na provizórium, v ktorom sa nachádza, veľmi obmedzené prostriedky na metodické aktivity. Pozitívnym príkladom sa javí zanietenosť niektorých organizácií v tejto oblasti. Takouto inštitúciou je VHM, ktoré sa zapojilo veľkou mierou do sprístupňovania zbierok pomocou nových informačných technológií a realizujú projekty, ktoré prezentujú na svojich výstavách zbierkové predmety touto novou formou.

Cieľ 6.6

V rámci dotačného systému ministerstvo kultúry nastaví priority podpory a zabezpečí finančné krytie projektov múzeí a galérií zameraných na realizáciu virtuálnych výstav a expozícií s využitím výsledkov digitalizácie zbierkových predmetov.

Cieľ bol v rámci vedecko-výskumného a prezentačného prvku dotácií z finančných prostriedkov vynaložených na aktivity múzeí a galérií. Celkovo boli podporené všetky prezentačné projekty sumou 2 488 300 €, vrátane projektov na realizáciu virtuálnych výstav. Práve takáto podpora môže pomôcť pri šírení tejto formy prezentácie, ktorej úlohou je doplniť

zbierkové predmety o nový prvok. Interaktívnosť je atraktívna hlavne pre mladšieho návštevníka, ktorého je dôležité naučiť „chodiť do múzea alebo galérie“. Múzeá a galérie takto nemalou mierou dopĺňajú vzdelanie a neformálne vychovávajú širokú verejnosť.

Podrobné plnenie cieľa č. 6 je uvedené v prílohe č. 5 (na str. 140 – 146).

7. Iné dôležité predpoklady rozvoja slovenských múzeí a galérií v rokoch 2013 – 2018

Cieľ 7.1

Obnoviť a finančne naplňať osobitný prvok programovej štruktúry rozpočtovej kapitoly ministerstva kultúry 08T0108 určený na krytie nákladov spojených s plnením jednotlivých strategických cieľov.

MKSR cieľ splnilo. V sledovanom období bol otvorený a používal sa osobitný výdavkový prvok programovej štruktúry s názvom 08T010E určený na napĺňanie strategických cieľov múzeí a galérií v rámci ministerstva. Podrobnosti sú uvedené v tabuľke prílohy č. 4 tohto materiálu, ktorá uvádza celkové výdaje určené na stratégiu pre jednotlivé organizácie v pôsobnosti MKSR.

Cieľ 7.2

Priority podpory dotačného systému ministerstva kultúry v maximálnej miere prispôsobiť potrebám plnenia (konceptného) nastavenia rozvoja sústavy múzeí a galérií v SR v rokoch 2013–2018 a každoročne navyšovať finančné prostriedky v programe 2 Kultúrne aktivity v oblasti pamäťových inštitúcií.

MKSR každoročne zvyšovalo finančné prostriedky v dotačnom systéme (viď prehľadná tabuľka v prílohe č. 2). Priority boli prispôbené aj aktuálnym potrebám nastavenia rozvoja múzeí a galérií. V sledovanom období rástla diferenciácia jednotlivých prvkov a rôznymi výzvami boli vyhlasované aj niekoľkokrát ročne. V rámci dotačného systému bola pre oblasť múzeí a galérií zmenená podmienka oprávnenosti žiadateľa o dotáciu múzea alebo galérie. Od roku 2016 sa nemohli uchádzať o podporu múzea a galéria spravované orgánmi štátnej správy. To malo vplyv na 24 organizácií, ktoré prišli o možnosť uchádzať sa o finančnú podporu na akvizície, bezpečnosť, reštaurovanie, výstavy a vedecko-výskumnú činnosť (zoznam dotknutých organizácií je uvedený v prílohe č. 1 – zvýraznený zelenou farbou).

Cieľ 7.3

Vypracovať novelu zákona o múzeách a galériách a novelu vyhlášky MKSR č. 523/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o základných odborných činnostiach v múzeu alebo galérii a o evidencii predmetov kultúrnej hodnoty s ohľadom na zistenia, ktoré priniesla aplikačná prax.

MKSR vypracovalo v sledovanom období dva právne predpisy viazané na činnosť múzeí a galérií. V roku 2015 to bol Výnos Ministerstva kultúry Slovenskej republiky z 10. augusta 2015 o podrobnostiach vykonávania základných odborných činností v múzeách a v galériách a o evidencii predmetov kultúrnej hodnoty Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podľa § 22 zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. V druhom prípade novelizovalo Zákon č. 206/2009 o múzeách

a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. V oboch právnych predpisoch sú zakomponované aktuálne zistenia, ktoré priniesla múzejná a galérijná každodenná prax. MKSR má záujem vytvoriť nový zákon o múzeách a galériách, ktorý plánuje zanalyzovať jednotlivé okruhy odborných činností aj v súvislosti s inou meniacou sa legislatívou európskou aj domácou.

Cieľ 7.4

Vyhodnotiť relevantné právne predpisy v súvislosti s realizáciou národných projektov Digitálne múzeum, Digitálna galéria a Centrálna aplikačná infraštruktúra a registratúra súvisiace s ochranou a sprístupňovaním kultúrneho dedičstva a autorským právom.

V rokoch 2013 – 2018 pristúpilo MKSR k viacerým novelám relevantných právnych predpisov v súvislosti s potrebami a výzvami, ktoré priniesla masová digitalizácia kultúrneho dedičstva nielen v SR, ale aj v EÚ. Problematika bola komplexnejšie rozpracovaná v rekodifikovanom Autorskom zákone č. 185/2015 Z. z. spoločne s ďalšími inštitútmi uľahčujúcimi digitalizáciu týmito organizáciami. V roku 2018 sa pristúpilo okrem toho aj k novele č. 125/2018 Z. z., ktorá sa špecificky venovala nakladaniu s formátmi prístupnými pre zrakovo znevýhodnené osoby, vrátane možností ich digitalizácie.

Cieľ 7.5

Vytvoriť podmienky na systematické riešenie výkonu štátneho odborného dohľadu nad dodržiavaním základných odborných činností podľa zákona o múzeách a galériách a výkonu kontroly nad dodržiavaním ustanovení tohto zákona.

MKSR v sledovanom období čiastočne vytvorilo podmienky na výkon štátneho odborného dohľadu nad dodržiavaním odborných činností v múzeách a galériách a k výkonu kontroly nad dodržiavaním ustanovení tohto zákona. Od začiatku roku 2018 boli vykonávané kontroly a štátny odborný dohľad v spolupráci odborom kontroly a inšpekcie a odborom múzeí, galérií a knižníc MKSR.

Cieľ 7.6

Pripraviť podmienky na zavedenie systému štandardizácie výkonov múzeí a galérií na Slovensku a benchmarkingu ako cieľa strategického manažmentu so zámerom definovania cieľov na zlepšenie vlastných aktivít v múzeách a v galériách.

Tento zámer nebol splnený. MKSR cieľ realizuje v súčinnosti s múzeami a galériami a ich profesijnými organizáciami. MKSR preferuje, aby boli takéto štandardy vypracované a vzišli predovšetkým z odborného prostredia múzeí a galérií samotných. MKSR preto v apríli 2014 uvítalo závery prednesené na valnom zhromaždení Zväzu múzeí na Slovensku a na pléne Rady galérií Slovenska, ktoré smerovali k vypracovaniu systému štandardizácie výkonov múzeí a galérií na Slovensku a benchmarkingu ako nástroja strategického manažmentu so zámerom definovania cieľov na zlepšenie vlastných aktivít v múzeách a v galériách. MKSR pre možnosť priamej podpory uvedeného zámeru vytvorilo priestor aj v rámci Dotačného systému MKSR. Jednou z priorít podprogramu dotačného systému (2.2) sa tak stala aj podpora projektov múzeí a galérií či ich profesijných organizácií zameraných na odborné aktivity spojené s vypracovaním systému štandardizácie výkonov múzeí a galérií na Slovensku.

Cieľ 7.7

Metodické pracoviská pre sústavu múzeí a galérií v SR vytvoria na svojich webových sídlach informačný portál, na ktorom budú zverejňovať všetky základné a odporúčajúce dokumenty týkajúce sa výkonu základných odborných činností v múzeách a galériách a ochrany kultúrneho dedičstva.

Tento cieľ bol plnený prostredníctvom dvoch organizácií (SNG a SNM). Vytvorené základné dokumenty týkajúce sa výkonu odborných činností v múzeách a galériách zverejnili na svojich webových sídlach. Metodické centrum SNG uvádza informácie na webovom sídle SNG (www.sng.sk; <https://www.sng.sk/sk/o-galerii/metodicke-informacie>). Metodické centrum múzeí – Muzeologický kabinet SNM poskytuje informácie aj prostredníctvom webového sídla (<https://www.snm.sk/?muzeologicky-kabinet>). V rámci podstránok poskytuje informácie o právnych predpisoch týkajúcich sa múzea, o múzejnej dokumentácii, odborných podujatiach, činnosti múzeí, múzejných zariadeniach, časopise MÚZEUM, informačných databázach a pod.

Podrobné plnenie cieľa č. 7 a jeho podcieľov je uvedené v prílohe č. 5 (na str. 147 – 149).

8. Finančné zabezpečenie realizácie Stratégie rozvoja múzeí a galérií v SR do roku 2018.

Finančné zabezpečenie stratégie pre múzeá a galérie malo v sledovanom období niekoľko vrstiev. Hlavnými zdrojmi boli samozrejme rozpočty organizácií (ročné a trojročné), dotácie z DS a FPU a prioritné projekty. Na aktivity múzeí a galérií v rámci rezortu kultúry pridelaovala financie aj vláda SR a to na základe vypracovaných vládnych materiálov, ktoré boli viazané na významné udalosti a výročia slovenských dejín, prípadne išlo o rozsiahle kapitálové investície do rekonštrukcií a obnov objektov. Často bolo zložité dodržiavať účelovosť výdavkových prvkov v rámci prioritných projektov, ktoré sa sčasti pretransformovali na mimoriadne kapitálové investície na odstraňovanie havarijných a nevyhovujúcich stavov objektov. Dotačný systém sa v roku 2016 pretransformoval na Fond na podporu umenia, kedy zároveň došlo aj k zmene v oprávnenosti žiadateľov o dotácie pre organizácie spravované štátnymi orgánmi. Údaje o pridelených prostriedkoch na podporu projektov v rámci dotácií DS a FPU v období 2013 – 2018 sú prílohou č. 2 tejto správy. Výdavkový prvok MKSR 08T010E bol účelovo viazaný len na financovanie projektov v súlade so stratégiou múzeí a galérií v rámci organizácií MKSR. Konkrétne číselné údaje o pridelených finančných prostriedkoch z tejto výdavkovej kapitoly sú prílohou č. 4 tejto správy, rozdelené podľa organizácií a rokov.

Záver

Stratégia rozvoja múzeí a galérií bola hodnotená na základe podkladov zaslaných MKSR. Údaje sa v nástrojoch /cieľoch po spracovaní premenili aj na percentuálne plnenie, ktoré je prehľadne uvedené v tabuľke prílohy č. 3 tejto správy. **Plnenie stratégie rozvoja múzeí a galérií sa v období 2013 – 2018 dostalo na hodnotu 73%** kým minulé strategické plnenie bolo len na 34%. To znamená výrazný nárast jej plnenia, avšak odhadnúť do akej miery boli predošlé údaje podložené úplnosťou zaslaných informácií od zriaďovateľov, je otázne, preto sa dá hovoriť o orientačných číslach. Do odpočtu tejto poslednej stratégie boli započítavané údaje od 17 zriaďovateľov (celkom 78 organizácií). Toto číslo samé o sebe nie je absolútnym číslom, pretože každá organizácia spravuje minimálne jedno pracovisko / objekt / múzeum a niektoré dokonca až desiatky takýchto objektov. Neúplné a nekonkrétne hodnoty v 11 prípadoch boli ignorované. Pôvodný zámer byť úplne konkrétny (ktoré organizácie cieľ plnili a ktoré neplnili) zostal nevyužitý, pretože zriaďovatelia mimo MKSR sa niekedy uchýľovali k všeobecnému hodnoteniu ako napríklad: „3 z 8 organizácií cieľ plnili“, čo znemožnilo identifikáciu jednotlivých „neplniacich“ organizácií. Ciele, ktoré sa mali plniť počas šiestich rokov boli nastavené do okruhov – podcieľov (často veľmi úzko súvisiacich), čo spôsobilo viac rovnakých komentárov. Odpočet stratégie poukázal aj na niektoré organizácie v pôsobnosti MKSR, ktoré majú značne obmedzený výkon. Zámerom odpočtu stratégie nie je takto paralyzované organizácie pranierovať, ale naopak, mal by slúžiť na zameranie sa na problémy jednotlivých organizácií. Správa z odpočtu stratégie môže tiež pomôcť detekovať a odstraňovať príčiny paralýzy a hľadať spoločne riešenia. Výsledky odpočtu môžu viesť k vzájomnej inšpirácii, súdržnosti a pomoci, ktorá má smerovať k ochrane kultúrneho dedičstva ako celku. Slovensko patrí ku krajinám s hustou sieťou múzeí a galérií (v súčasnosti je cca 120 registrovaných organizácií). Stratégia sa pripája k tým materiálom a koncepciám ich rozvoja, ktoré pomáhajú túto úzku oblasť kultúry „preniesť“ cez súčasnú nepriaznivú finančnú situáciu do budúcnosti.

V budúcnosti bude objem disponibilných zdrojov veľmi závisieť od ochoty prehodnotiť vyčlenenie múzeí a galérií štátnej správy z okruhu oprávnených žiadateľov o dotácie z FPU. Múzeá a galérie majú totiž najväčší problém s uchovávaním a prezentovaním miliónov zbierkových predmetov v priestorovo aj klimaticky vyhovujúcich podmienkach. Priestory pre umiestňovanie depozitárov, expozícií a výstav musia splňať prísne bezpečnostné a klimatické podmienky. Múzeá a galérie potrebujú okrem výstavných priestorov aj kancelárie, dielne, depozitáre (často s rôznym klimatickým režimom), školiace miestnosti, bádateľne, reprezentatívne priestory, štandardné sociálne zariadenia, šatne, kotolne a iné technické priestory. Vysoké nároky na počet a diferencovanosť jednotlivých priestorov stavia múzeá a galérie ako pamäťové inštitúcie do pozície neustálych žiadateľov o veľké objemy finančných prostriedkov na úpravu objektov vo svojej správe. (Na rozdiel od iných kultúrnych organizácií, ktoré vytvárajú a prezentujú ale kultúrne dedičstvo neuchovávajú.) Všetky ostatné odborné činnosti v zbierkových inštitúciách sú nevyhovujúcimi priestormi najviac obmedzované. Múzeá a galérie musia byť pre verejnosť dostatočne prístupné a z tohto hľadiska sa často krát nachádzajú v centrách miest a obcí. Ich výborná prístupnosť je však často krát podmienená umiestnením v pamiatkovo chránených zónach, rezerváciách a

objektoch. Úprava takýchto objektov je však omnoho nákladnejšia a komplikovanejšia ako v prípadoch novostavieb. Zároveň objekty ako národné kultúrne pamiatky absolútne nevyhovujú na zriadenie priestorných a klimatizovaných depozitárov na uchovávanie vysokého počtu zbierok. Z tohto hľadiska sa javí ako najefektívnejšie využitie reprezentatívnych objektov v centrách miest na expozície, pracoviská, školiace a relaxačné priestory a objekty mimo týchto pamiatkovo chránených zón na vybudovanie veľkoplošných depozitárov, skladov, reštaurátorských dielní a ateliérov.

Prílohy správy:

1. Tabuľka so zoznamom organizácií a ich zriaďovateľov (so zavedením skratiek v materiáli).
2. Tabuľka čerpania dotácií z Dotačného systému MKSR a z Fondu na podporu umenia.
3. Tabuľka percentuálneho plnenia jednotlivých cieľov a podcieľov stratégie zriaďovateľmi.
4. Tabuľka prehľadu čerpania prioritných projektov z výdavkového prvku 08T010E.
5. Podrobný rozpis plnenia strategických cieľov podľa jednotlivých zriaďovateľov.